

novanj, spoznava celo naša vlada, ter je cesar v svojem prestolnem govoru dne 4. februarja t. l. to posebno poudarjal, rekši, da je priprava zadostnega števila cenih, etičnim in higieničnim zahtevam zadostujočih stanovanj za širše sloje delavskega prebivalstva živa potreba, ter da vlada ne zamudi stopiti pred državni zbor s primernimi predlogi.

Potreba za zdrava stanovanja obstoji tudi za slovenske delavce. Ali izkušnje učijo nas Slovence, da se nas vlada spominja le jako pozno, in da smo izgubljeni, ako čakamo vladne pomoči. Za nas Slovence je v veljavi le načelo: »Pomagaj si sam — in Bog ti bo pomagal!«

To je bil tudi namen, da smo osnovali v Celju »Lastni dom«, delavsko stavbno zadrugo z omejeno zavezo, ki naj bi raztezala svoj delokrog po okrožjih celjskega in mariborskega okrožnega sodišča. — Zadruga ima namen, svojim zadružnikom-delavcem postavljati »delavske hiše« za eno rodbino z dvema ali tremi sobami, s kuhinjo, jedilno shrambo ter z malim vrtičem, v skupni meri 200 štirjaških sežnjev. Hiša se izroči zadružniku po vplačilu 10% zneska njene vrednosti ter proti plačevanju mesečne, dogovorjene vsote za obrestovanje in amortizacijo, tako, da se po določeni dobi let hiša popolnoma izplača in preide v neomejeno last delavca-zadružnika.

Denarna sredstva zadruga so v prvi vrsti deleži zadružnikov, ki so določeni na 20 K, vendar pa sme vsakdo tudi vzeti po več deležev — po pet, deset in še več . . .«

Kadar smo sami med seboj.

Slika iz našega ljudstva.

Spisala Márica Strnad.

Fj, pravim vam, ta ljubezen! Vsi, kar nas je navadnih, zmotljivih, grešnih ljudi — vsi smo enaki! Vsi ljubimo opojne pomladne noči s spremljevanjem ali brez spremljevanja slavčevega petja, vsi se oduševljamo za lepe oči, za židane brčice, za mehke in rožnate ustnice, za bele ročice, ej, za rejene mošnjičke tudi, tudi seveda! Za plemenite značaje — tudi? . . . za lepo dušo — tudi? . . . Bežite no! Čemu vse to? Čemu je ljubezni, pravše modernemu ljubimkanju treba vsega tega! Čemu, vas vprašam? Saj je ljubezen čudna mojstrica, ki udari

za hip svojo žrtev s slepoto, no in kdo mi bo oporekal, da slepec ne potrebuje novcev? . .

Opazuj prosti narod! Opazuj njegovo dejanje in nehanje! Dekle gre v nedeljo k maši s šopkom v nedrijih, domov pride brez njega, fant pa ga prinese zmagonosno za klobukom. V cerkvi pa . . . hm! najlepša prilika, da mladi naraščaj lepo mirno meče drug po drugem oči. Fant smelo in očitno, dekle pa sramežljivo izpod robca . . . Ej, da se oddahnejo oči, ki niso vajene knjige! . .

Pa kako vam zna biti nežen, galanten tak kmetski korenjak! Ah, dražestno! Mnogo prilike sem imela za opazovanje in spoznavanje kmetškega življenja, in moji demokratični nazori so me podpirali v mojih nakanah.

Ali veste, kateri čas je kmetskemu fantu in dekletu najljubši? Mesec september . . . Ali veste, kaj se pravi proso meti, kaj se pravi kožuhati? — Prosim, ne odtegujte mi svoje pozornosti, in najsi bo v . . . rokavicah! — Navadno se opravlja oboje delo po noči, prvo konec avgusta, drugo v začetku septembra, da, zagotavljam vas, da se to delo opravlja že od nekdanj po noči v navzočnosti gospodarja in gospodinje. Nič ne pomaga, da pade na svetih mestih premnoga huda zoper to; prosim vas, kje pa naj vzame kmet novce, da bi koruzo kožuhal po dnevi, ko se pa po noči stori . . . zastonj. Pozorišče tega dela je pod ali gumno, kjer se tudi mlati. Velik je ta prostor kakor kakšna dvorana, no saj se pa tudi pleše tam po dokončanem delu, čeprav ob štirih zjutraj! In še celo gospodar in gospodinja morata zaplesati, drugače pa drugo leto ne dobita . . . kožuhačev, ako se tako držita, kakor da bi se jima ne poljubilo. Da, pa ples je šele krona celega večera; prvo je delo, katerega pa ne bom tukaj razlagala en detail, kajti človek se proti nauči, že okolščine naneso tako, da mu je treba. Delo samo na sebi je enolično. Kaj more biti tudi na tem, če človek strok za strokom skube do štirih listov, kateri morajo ostati za vezanje in obešanje v stog! In vendar zatrjujejo fantje in dekleta, da jim je to delo najljubše! Veste, to jim nadomešča velikomestne koncerte, cirkuse, plesne veselice itd., itd., kakor jim n. pr. nadomeščajo božji poti naše izlete . . .

Na kožuhanju pojo, uganjajo burke, dovtipe, plešejo, najljubši del takega večera jim pa so poleg plesa družabne igre. Najrajši izganjajo »golobe«. To seveda navadno igrajo sami mladi ljudje, ker starim baje ni toliko več za poljubčke, kajti, dobro me umevajte, vsak predmet, ki »zapade« kazni, se ne more rešiti drugače nego z večjim ali manjšim številom . . . poljubčkov! . . Oh, ti pokvarjeni

svet! Noč, fantje, dekleta, koketovanje, besede sem, besede tja, narodne pesmi o trkanju na oknice, o ljubicah, o ljubčkih . . . oh, še enkrat poudarjam, pokvarjeni svet! . .

Golobe izganjajo! Verujte mi, da je to interesantno! In mnogo bolj iskreno je, nego so tiste naše plesne in druge zabave . . . Najprej se izvoli župan. Voli ga vsa družba, prosim, tudi dekleta imajo tukaj volilno pravico. Župan mora biti posebne vrste navihanec, in jezik ga mora ubogati, da je sosebno konec igre bolj smešen. Župan nastopi takoj po izvolitvi z veliko grandezzo svoj posel, nota bene, pobira kazni »zapadle« predmete in potem sodi udeležnike igre, s kakšno kaznijo se naj reši nabrano blago. Župan vstane — vsi drugi seveda sede po tleh okoli velikanskega kupa oblečene koruze in kožuhajo — in nagovori svojo »gmajno« s šaljivim nagovorom, v katerem jih izpodbuja k neomahljivi pokorščini napram svojim ukazom, zoper katere ne pomaga noben priziv. Potem pa začne deliti različna imena. Poleg župana je golobnjak, to je fant, kateri golobe izganja v različna žita. Najlepše dekle je navadno pšenica, a če je več igralcev in igralk, nego je ustvaril Bog žita, tedaj pa jim je dober bob, leča, srakonoga itd., itd. . . . Golobnjak začne z besedami: »Golobi so mi že grozno dosti požrli doma, zato naj gredo v . . . poljubno žito, recimo v pšenico«. Pšenica se mora hitro oglasiti: »V pšenici ne bodo, naj gredo v . . .« no, nazaj v golobnjak ali pa v katero drugo žito, to je celo svobodno in brez predpisov. Kdor torej pomaga izganjati golobe, mora paziti, da ne presliši svojega imena, kar se pa prav lahko pripeti, ker se vprav igrajočih poloti neka prijetna razburjenost, da nehote kožuhanje pospešujejo in se tako zatope v delo, ali pa vsled nagajivosti drugih, kateri prav hitro in mrmraje naganjajo golobe v posamezna žita, da jih čim več »zapade«. Povrh pa še imajo za nekatera žita svoje, rekla bi, strokovne izraze, tako n. pr. ne pravijo: »Golobje naj gredo v ajdo«, ampak »... naj gredo po treh voglih na dilje« . .

Igrajo med smehom in vzklikanjem tako dolgo, dokler nima vsak vsaj enega predmeta v klobuku ali pa na roki županovi. Čim se to zgodi, ustanovi se pravo pravcato porotno sodišče, katero smatra za enakopravne tudi ženske, le kaznjenec nima besede tako dolgo, dokler ni zadostil pravici . . .

Župan pobira najrajši klobuke in rute z glave. V ulogi sodnika se spet dvigne, vzame v roko kos za kosom, zastavljenega blaga in narekuje kazen na ta način, da nosi klobuke dekletom na glave, z rutami obvezuje pa fante. Fant si mora iti po klobuk k dekletu,

najprej jo toli in tolikrat poljubiti, potem pa dobi klobuk. Ravno isto je pri rutah. Fant se še mora navadno, da dobi popolne odpustke, postaviti na glavo in zavriskati. Saj sem vam pravila o cirkusu . . . Nekateri fant si ne upa prav blizu . . ., sram ga je pred dekletom in pred navzočnimi, češ, »da vsi gledajo . . .« V takih slučajih mu pa pride sodnik sam na pomoč. »Vidiš, ker si še mlad in neizkušen, ti bom pa jaz pomagal. Tako-le poklekni pred njo, tako-le ji položi roko okoli vrata . . . gledaš? . . . s to roko jo pa primi rahlo za brado, da ti ne skrije lica« . . . no in poljubil jo je, kakor bi trenil, tudi že . . . sodnik sam z opombo: »A jaz se ne bom mučil za druge in tvoje kazni služil, sedaj pa sam poskusil« . . . Ustavljati se ne more nihče s pridom županovemu absolutizmu, s katerim se hudomušno strinja celo porotno sodišče, in nepokorščina nabremeni še hujših kazni. No s fanti že še gre, a hujše je, kadar pride dekcle na vrsto! Oh, to jo je sram . . . Rajša bi — nemara nevidezno — čeprav je zunaj črna noč in jo je strah, letela trikrat zunaj okolo gumna, nego da mora poljubiti . . . fanta, sosebno če ji le-ta ni všeč . . . A kar mora biti, mora biti, pa je. Bog moj, saj je vse šala, vse pri luči, gospodar in gospodinja sta poleg. Saj nihče ne misli pri vsem tem drugega, nego da čim prej opravi kazen . . . O amorju niti pojma nimajo. To opravijo vse sami, vse sami . . .

Med petjem in igro pa jim mine čas in zmanjka jim koruze, da sami ne vedo kdaj, in čeprav so si v svesti, da ne bo dosti nad dve uri spanja — petelini se že oglašajo — kaj za to! Mar je človeku spanja, dokler je mlad, in prosim vas, kožuhanje traja vsako leto le nekaj večerov in te je treba izkoristiti »dandanes, ko so slabe letine in je za vse hudo . . .«

Kupa koruze ni več! . . . Hajd, brezovo metlo v roke, kožu-hovino pa z gumna in . . . plesišče je gotovo! Sedaj pa ti, ki znaš, harmonike v usta, jaz pa dekleta v roke . . . ha, kako se vrti par za parom, kakor da bi bili počivali ves teden . . .

Vsi, vsi imamo radi življenje, vesele noči, poljubčke . . . Oh, ti pokvarjeni svet! . . .

